

З успамінаў жыхароў вёскі Сакольнічы

Вяржбіцкай В.Б. - жыхаркі вёскі Сакольнічы.

Я. Вяржбіцкая Вольга Барысаўна, 1889 года нараджэння, ураджэнка Латвіі (Латгалія) жыла перад вайной у вёсцы Сакольнічы, Крычаўскага раёна, разам са сваёй сястрой.

Мы ведалі Мікалая Сірацініна з сястрой да дня бою. Ён быў у нас з таварышам, купляў малако. Адзін раз я памятаю добра, што ён даваў нам грошы, але мы адмовіліся, бо хто мог браць грошы з савецкага воіна, які абараняе нас у такую хвіліну. Мікалай вельмі настойваў, каб мы ўзялі грошы. Ён быў вельмі ветлівы, заўсёды дапамагаў пажылым жанчынам даставаць ваду з калодзежа і ў іншых цяжкіх работах.

Я добра памятаю вечар перад боем. Многія пайшлі ў бежанства за раку Сож, а ў мяне сарвалася карова і я пайшла па сялу яе шукаць. Была такая цішыня, якой я не памятаю за сваё жыццё. Я бачыла, як сыходзілі з вёскі апошнія нашы воіны. На бярвяне ля брамкі дома Грабскіх я ўбачыла Мікалая

Сірацініна. Ён сядзеў, нешта думаў. Я вельмі здзівілася, што ўсе сыходзяць, а ён сядзіць. Я павіталася, ён адказаў мне.

Калі пачаўся бой я не была дома яшчэ. Памятаю, як ляцелі трасірныя кулі, памятаю як у разгар бою па дарозе да пераправы бег наш высокі ваенны камандзір. Бег ён вельмі хутка. Бой працягваўся. Ішоў ён каля трох гадзін. Каля поўдня, дакладней у другой палове дня, немцы сабраліся ў месцы, дзе стаяла гармата Сірацініна. Туды ж прымусілі прыйсці і нас, мясцовых жыхароў. Мне, як ведаючай нямецкую мову, галоўны немец з ордэнамі, гадоў пяцідзесяці, высокі, лысы, сівы, загадаў перакладаць яго гаворку мясцовым людзям. Ён сказаў, што рускі вельмі добра змагаўся, што калі б немцы так ваявалі, то даўно ўжо ўзялі б Маскву, так што салдат павінен абараняць сваю радзіму - фатерлянд. Потым з кішэні гімнасцёркі нашага забітага салдата дасталі медальён. Мне перадалі медальён і я прачытала тэкст. Памятаю цвёрда, што там было напісана «горад Арол», Сірацініну Уладзіміру (імя па бацьку не запомніла), што назва вуліцы было (як мне памятаецца не Дабралюбава, а Грузавая або Лома), памятаю, што нумар дома быў з двух лічбаў. Але ведаць хто гэты Сірацінін Уладзімір - бацька, брат, дзядзька забітага або яшчэ хто, мы не маглі.

Нямецкі галоўны начальнік сказаў мне: «Вазьмі гэты дакумент і напішы родным. Няхай маці ведае, якім героем быў яе сын і як ён загінуў». Я пабаялася гэта зрабіць, думаючы, што немцы хочуць праверыць мяне і маё стаўленне да

савецкіх людзей. Тады малады нямецкі афіцэр які стаяў у магіле і накрываў савецкай плашч-палаткай цела Сірацініна вырваў у мяне паперку і медальён і што-та груба сказаў.

Немцы далі залп з вінтовак ў гонар нашага салдата, паставілі на магіле крыж і павесілі яго каску, прабітую куляй.

Я сама добра бачыла цела Мікалая Сірацініна яшчэ калі яго не апускалі ў магілу. Побач стаяла гармата. Твар яго быў у крыві, але гімнасцёрка з левага боку мела вялікая крывавае пляма, каска была прабіта, вакол валялася шмат гільзаў ад снарадаў, немцы да могілак сцягнулі шмат сваіх танкаў і такіх крытых машын, як трактары (бронетранспарцёры). Сваіх забітых яны пахавалі ў могілках на дзесятым кіламетры ў лесе ля шашы.

Так, як наш дом знаходзіўся недалёка ад месца бою то я сама чула, як яны доўга і захоплена казалі пра подзвіг рускага салдата, падлічвалі стрэлы і траплення. Частка немцаў нават пасля пахавання яшчэ доўга ўсё стаяла ля гарматы і магілы і ціха размаўлялі.

У немцаў ўсе гады акупацыі я не працавала, а займалася сельскай гаспадаркай і перакладала гэта толькі адзін раз. Разам з сястрой мы выручалі шмат нашых палонных, заступаясь за іх перад немцамі, так як ведалі нямецкую мову. Усё гэта можа пацвердзіць ўся вёска.

Я чалавек стары і лічу, што такі выдатны савецкі воін, як Мікалай Сірацінін, які здзейсніў такі вялікі подзвіг, павінен быць адзначаны годнай узнагародай і месца, дзе ён загінуў трэба было б абгарадзіць, напісаць на помніку пра яго славетную справу на баявым месцы.

29 лютага 1960 года

Грабскай Л.І. - жыхаркі вёскі Сакольнічы.

Я, Грабская Лідзія Іванаўна, малодшая з сясцёр Грабскіх, у доме якіх быў штаб батарэі, сведчу наступнае. Наш бацька, камуніст, пайшоў на фронт. За тыдзень ці дзесяць дзён перад прыходам немцаў, у нашай хаце размясціўся штаб толькі што прыйшоўшай коннай батарэі.

Былі старшы лейтэнант Мікалай, лейтэнант Федзя. Памятаю і байца Мікалая Сірацініна, якога часта выклікаў старшы лейтэнант і даваў яму загады. Сірацінін, калі майстраваў для жыхароў вёскі бліндаж, сказаў, што ён рабочы, з горада Арла і звыклы да цяжкай працы.

Перад боем нашы войскі адышлі за раку Сож. Застаўся да раніцы толькі Сірацінін. Дзе-та там у разгары бою быў у адзін час і старэйшы лейтэнант Мікалай, які пасля быў паранены ў левую руку, прыбег да нас і пасля таго, як яго сястра перавязала, ён уцёк у бок пераправы.

Сірацінін біўся з немцамі адзін, так казалі ўсе нашы старыя, якія бачылі бой. Немцы хавалі яго з воінскімі ўшанаваннямі, як сапраўднага героя. Я сама на пахаванні не была, але ўсе былыя суседзі распавядалі пра прамову нямецкага палкоўніка, які сказаў, што Сірацінін такі герой, якога ён не сустракаў за ўсе тры вайны. Я таксама чула, што немцы забілі яго толькі тады, калі матацыклісты акружылі з тылу, заехаўшы па далёкіх дарогах. Тэхнікі нямецкай ён набіў шмат і яна стаяла ля могілак, два танкі стаялі каля дарогі, разбітыя ім. Тыя, што засталіся тры снарады знайшлі старыя, закапалі ў бліндажы, недалёка ад магілы.

Сваякі М.Сірацініна штогод прыязджалі ў в.Сакольнічы на Дзень Перамогі. Прывозілі вянкi, кветкі. Прыязджала сястра Таісія, брат Венямін, сястра Ніна, пляменнікі.

У 1961 годзе, калі было адкрыццё помніка прыязджалі маці і бацька.

29 лютага 1960 года.

Кашура І.Д. - жыхара вёскі Сакольнічы.

Я, Кашура Іван Давыдавіч, працаваў настаўнікам у Сакольнічах да вайны. Па хваробе я быў вызвалены ад службы ў арміі. Я знаходзіўся ў Сакольнічах у тры дні, калі сюды прыйшла наша батарэя.

У ноч, перад боем, я быў на другім баку вёскі, і да гэтага часу памятаю які страшны агонь адкрылі немцы, у асноўным па пазіцыі, якую займаў Мікалай Сірацінін. Трасірныя кулі літаральна прашывалі паветра над вёскай. Сірацінін біў з гарматы метадычна.

Я чуў, што ён застаўся ля гарматы адзін і вёў бой да канца адбіўшы адну атаку немцаў, а праз некалькі хвілін і другую. Увесь бой доўжыўся каля трох гадзін. Ведаю я і аб пахаванні і пра прамовы нямецкага оберста, які даў выключна высокую ацэнку як смеласці, так і трапнасці, так і майстэрству выбару пазіцыі Мікалая Сірацініна.

Я быў на месцы бою з групай аднавяскоўцаў праз дзень. У шчыта гарматы было тры прабоіны. Адна з іх даволі вялікая, у яе лезлі тры пальца. Каска Сірацініна таксама была прабіта. Уся зямля вакол абсыпана асколкамі. Валяліся гільзы ад снарадаў.

Тры тры, што засталіся нявыпушчанымі снарада закапалі ў зямлю Усцін Кашуро і другі стары, які пасля быў забіты партызанамі. Загінуў Сірацінін будучы акружаны матацыклістамі.

Лічу, што пытанне аб узнагароджанні такога выдатнага героя першых тыдняў Вялікай Айчыннай вайны узнята цалкам дакладна. Подзвіг Сірацініна - гэта прыклад вернасці Савецкай Радзіме для ўсёй нашай моладзі.

29 лютага 1960 года

Поклад Г.Ф. - жыхаркі вёскі Сакольнічы.

Я. Поклад Ганна Фёдараўна, бачыла Мікалая Сірацініна ў дні перад боем. У дзень бою я была за ракою Сож у бежанстве, бо баялася немцаў. Мой муж удзельнік грамадзянскай вайны Іван Ягоравіч Поклад, будучы хворым усё роўна сышоў добраахвотнікам на вайну супраць фашыстаў. Са мною засталіся два хлопчыка.

Праз некалькі дзён я вярнулася ў сяло Сакольнічы і даведлася з апавяданняў жыхароў наступнае (бо нам няма чаго было казаць адзін аднаму няпраўду, дзяліліся думкамі адкрыта перад сваімі): Мікалай Сірацінін застаўся ля гарматы адзін. Пасля бачылі, як ад дрэў ля шашы пабег наш чалавек, ваенны, у разгары бою, па кірунку міма пазіцыі на сяло. Астатнія сышлі раней. Былі размовы, што яны нават звалі з сабою і Сірацініна, але ён не пайшоў, заявіўшы: Я адсюль нікуды не пайду.

Хто мне перадаваў гэта тады, я не памятаю.

Пасля бою, немцы яшчэ некалькі гадзін не ішлі па шашы.

Акружылі Сірацініна матацыклісты, якія праехаўшы па іншых дарогах праз вёску Охар, Паклады на Сакольнічы. Яны яго і забілі.

Я ад многіх чула і аповяд аб пахаванні і гаворкі пра немца і аб стральбе ў гонар Сірацініна. На пахаванні былі многія аднавяскоўцы: Вяржбіцкая, Грабоўскія, Кустрэіха, Длугаканскі, які і бачыў бой, а таксама шмат дзятвы.

Я ў першы дзень, пачуўшы аб смерці Мікалая, пайшла на магілку, якая была побач з маім агародам. Было вельмі балюча глядзець на гэтую адзінокую магілу ў полі, вельмі было шкада такога добрага юнака. Я паправіла магілу, потым абклала яе дзёрнам, садзіла кветкі, прыносіла кветкі ў савецкія святы, а ў царкоўныя святара. Мне дапамагаў даглядаць за магілкай мой сын Віталь, які падлеткам быў узяты ў армію і загінуў пры штурме Кёнігсберга, пасмяротна ўзнагароджаны медалём і пахаваны ў горадзе Кібертай ў Літве.

Гармата Сірацініна стаяла недалёка ад доўгай фермы, але не ў самой ферме, па якой вельмі моцна білі нямецкія гарматы. Уся зямля вакол гарматы Мікалая была абсыпана асколкамі.

Я вельмі шмат чула ад Длугаканскага аб тым, як вёў бой Сірацінін, як ён будучы паранены ўсё яшчэ вёў па ворагу агонь і не пакінуў да канца свайго баявога месца.

Вядома, як-та няёмка нават гаварыць, што яго трэба ўзнагародзіць так, каб яго імя памяталі і нашы праўнікі. Вядома трэба паставіць помнік на месцы бою і надпіс трэба зрабіць добрую, каб кожны ведаў аб такім выдатным краснаармейцы.

29 лютага 1960 года

Пузырэўскай С.Я. - жыхаркі вёскі Сакольнічы.

Я. Пузырэўская Соф'я Яфімаўна, 1907 года нараджэння, перад вайной працавала загадчыцай магазіна ў вёсцы Сакольнічы, Крычаўскага раёна, Магілёўскай вобласці.

Я бачыла многіх з нашых байцоў-артылерыстаў перад акупацыяй нашага раёна фашыстамі. Хоць я і не была відавочцам бою, але з апавяданняў жыхароў Сакольнічы, якія і ў гады акупацыі і пасля паміж сабою распавядалі аб гэтай бітве. Знаю, што Мікалай Сірацінін застаўся ля гарматы адзін і біўся з ворагамі да апошняга дыхання. Я ведаю, што немцы хавалі яго ўрачыста, што нямецкі ваенны начальнік трымаў прамову, у якой гаварыў салдатам, што ён яшчэ не бачыў такога гераізму, які праявіў рускі салдат. І яшчэ ён казаў, што ў гэтага рускага трэба вучыцца змагацца за сваю Радзіму.

Я бачыла на працягу многіх дзён звезеныя немцамі да нашых сельскіх могілак пабітыя варожыя машыны: танкі, бронетранспарцёры, матацыклы. Была я і на дзесятым кіламетры, дзе немцы пахавалі сваіх салдат і афіцэраў, якіх забіў наш артылерыст. Мікалая Сіраціна добра ведала сям'я Грабскіх. Мы ўсё ведалі імя гэтага героя, ведалі, што ён рабочы хлопец з Арла. Магілу Сірацініна пры немцах і да 1948 года прыглядала наша аднавяскоўка, калгасніца Ганна Фёдараўна Поклад.

Што тычыцца працягласці бою Сірацініна з немцамі, то ён па маім перакананні (а я была тады ў Сакольнічах) доўжыўся ад двух да трох гадзін. Я ведаю, што Сірацінін страляў з гарматы, а потым была чутная частая стральба, як з кулямёта. Гармата Сірацініна была здадзена ў утыльсыр'е пасля вайны.

29 лютага 1960 года.

Літаратура:

1. Грабский, В. Величие подвига : [воспоминания автора, уроженца деревни Сокольничи, о военных годах] / В. Грабский // Кричевская жизнь. – 2013. – 18 верасня. – С. 2.
2. Майоров, Г. И один в поле воин... : [о сержанте Николае Владимировиче Сиротинине, погибшем в 1941 г. при обороне д. Сокольничи, воспоминания] / Геннадий Николаевич Майоров // Майоров, Г. Сквер артиллеристов в Орле / Г. Н. Майоров. – Орел : 3-е ИЮЛЯ, 2015. – С. 48—77.
3. Стрельцов, А. Из воспоминаний : [жителей района о партизанских связных] / А. Стрельцов // Ленінскі кліч (Крычаўскі). – 2009. – 25 жніўня. – С. 7.
4. Чарняк, І. Слава героя бессмяротна : [у Крычаве адбылася сустрэча на магіле М. Сірацініна былых воінаў, удзельнікаў абароны Крычава з відавочцамі подзвігу М. Сірацініна] / І. Чарняк // Калгасная праўда. – 1962. – 7 жніўня.